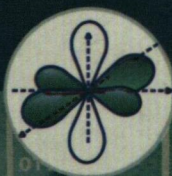
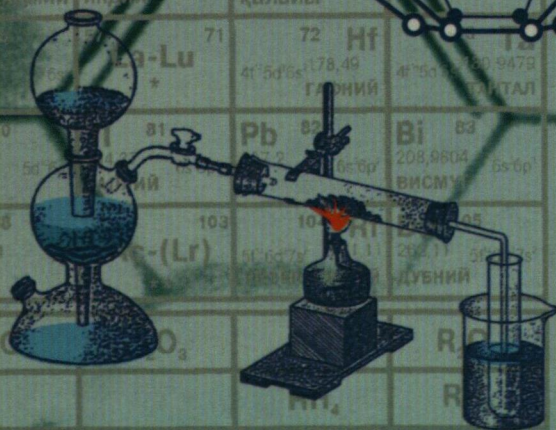
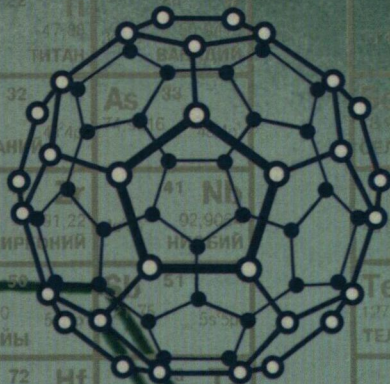
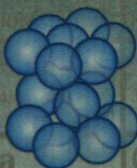

ХИМИЯ

12014
815 к

10

А 2014/815 К

ХИМИЯ

Жалпы білім беретін
мектептің жаратылыстану-математика
бағытындағы 10-сыныбына арналған оқулық

Өңделіп, толықтырылған үшінші басылымы

*Қазақстан Республикасының Білім және ғылым
министрлігі бекіткен*

Алматы “Мектеп” 2014

Мазмұны

Алғы сөз	3
I тарау. Атом құрылысы теориясы тұрғысынан химиялық элементтердің периодтық заңы және периодтық жүйесі	5
§ 1.1. Химиялық элементтер және заттар	6
§ 1.2. Химиялық элементтер атомдарының құрылысы	8
§ 1.3. Атомдағы электрондардың қозғалысы	12
§ 1.4. Энергетикалық деңгейлердің құрылысы	15
§ 1.5. Д.И. Менделеев жасаған химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымын негіздеу	23
§ 1.6. Атом құрылысы туралы ілім тұрғысынан периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі	25
§ 1.7. Д.И. Менделеевтің периодтық заңының және химиялық элементтердің периодтық жүйесінің маңызы	28
§ 1.8. Элементтердің периодты түрде өзгертін қасиеттері	30
§ 1.9. Атомдардың валенттілігі және тотығу дәрежесі	34
§ 1.10. Элементтердің қосылыстары қасиеттерінің өзгеруінің периодтылығы	38
II тарау. Химиялық байланыс және зат құрылысы	45
§ 2.1. Коваленттік байланыс	—
§ 2.2. Коваленттік байланыс түзілуінің донорлы-акцепторлы механизмі	48
§ 2.3. Коваленттік байланыстың қасиеттері. Атомдық орбитальдардың гибридтенуі және молекулалардың геометриясы	50
§ 2.4. Иондық байланыс. Иондық және коваленттік қосылыстардың қасиеттері	55
§ 2.5. Металдық байланыс	58
§ 2.6. Сутектік байланыс	59
III тарау. Химиялық реакциялар және олардың жүруінің негізгі заңдылықтары	64
§ 3.1. Химиялық реакциялардың жіктелуі	—
§ 3.2. Тотығу-тотықсыздану реакциялары	67
§ 3.3. Ерітінділер мен балқымалардың электролизі	72
§ 3.4. Судың диссоциациялануы. Сутектік көрсеткіш	77
§ 3.5. Тұздар гидролизі	80
§ 3.6. Химиялық элементтердің табиғаттағы айналымы	84
§ 3.7. Химиялық реакциялардың жылу эффектісі	88
§ 3.8. Химиялық реакцияның жылдамдығы	91

§ 3.9. Химиялық реакцияға өршіткінің әсері, катализ	97
§ 3.10. Химиялық тепе-теңдік	100
§ 3.11. Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы. Ле Шателье принципі	102
§ 3.12. Ядролық реакциялар туралы түсінік	107
IV тарау. Металдар мен бейметалдардың жалпы сипаттамасы	115
§ 4.1. Металдар мен бейметалдардың салыстырмалы сипаттамасы	—
§ 4.2. Негізгі және қосымша топша металдары	118
§ 4.3. Металдардың құрылысы және физикалық қасиеттері	121
§ 4.4. Металдардың химиялық қасиеттері. Электрхимиялық кернеу қатары	127
§ 4.5. Бейметалдардың негізгі физикалық және химиялық қасиеттері. Табиғатта таралуы	131
§ 4.6. Қазақстандағы металдар мен бейметалдардың кен орындары	133
V тарау. Маңызды s-элементтер және олардың қосылыстары	139
§ 5.1. s-элементтердің жалпы сипаттамасы	—
§ 5.2. Натрий және калий	145
§ 5.3. Натрий және калий қосылыстары	150
§ 5.4. Магний және кальций. Олардың қосылыстары	153
§ 5.5. Судың кермектігі және оны кетіру жолдары	162
VI тарау. Маңызды d-элементтер және олардың қосылыстары	167
§ 6.1. d-элементтердің жалпы сипаттамасы	—
§ 6.2. Мыс	168
§ 6.3. Мырыш	174
§ 6.4. Хром	179
§ 6.5. Темір	185
§ 6.6. Металдардың жемірілуі және онымен күресу жолдары	190
VII тарау. Маңызды p-элементтер және олардың қосылыстары	199
§ 7.1. p-элементтерінің жалпы сипаттамасы	—
§ 7.2. Алюминий және оның қосылыстары	202
§ 7.3. Бейметалдардың жалпы сипаттамасы	206
§ 7.4. IVA топша элементтерінің жалпы сипаттамасы	208
§ 7.5. Көміртек және оның қосылыстары	210
§ 7.6. Кремний және оның қосылыстары	219
§ 7.7. VA топша элементтерінің жалпы сипаттамасы	223
§ 7.8. Азот	225
§ 7.9. Фосфор және оның қосылыстары	232
§ 7.10. VI топтың негізгі топша элементтері. VIA топша элементтерінің жалпы сипаттамасы	237
§ 7.11. Күкірт және оның қосылыстары	239
§ 7.12. Күкірт (IV) және күкірт (VI) оксидтері. Күкірт қышқылы және сульфаттар	244
§ 7.13. Галогендер	248
§ 7.14. Йод	256
VIII тарау. Бейорганикалық заттар қосылыстарының және күймалардың өндірісі. Қоршаған ортаны қорғау	264
§ 8.1. Металлургиялық өндіріс. Химиялық өндірістің жалпы ғылыми принциптері	—

§ 8.2. Электролиз әдісімен алюминийді өндіру	269
§ 8.3. Құймалар. Шойын мен болат өндіру	271
§ 8.4. Аммиак, азот және күкірт қышқылдарын өндіру	278
§ 8.5. Силикат өнеркәсібі. Шыны өндірісі	284
§ 8.6. Минералдық тыңайтқыштар өндірісі	289
§ 8.7. Химия және қоршаған ортаны қорғау	292
Химиялық практикум	296
Химиялық зертханада оқушылар жұмыс істегенде орындайтын қауіпсіздік техникасының міндетті талаптары	—
Алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері	297
Түсіндірме сөздік	298